

6. Стратегии бизнеса: Справочник / [Айвазян С.А., Балкинд О. Я., Баснина Т. Д. и др.]; под ред. Г. Б. Клейнера. – М.: КОНЭСКО, 1998. – 481 с.
7. Титоренко Г. А. Автоматизированные информационные технологии в экономике / Г. А. Титоренко. – М.: ЮНИТИ, 2006. – 400 с.
8. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 2010. – 512 с.
9. Самуйлов К. Е. Основы формальных методов описания бизнес-процессов: учеб. пособ. / К. Е. Самуйлов, А. В. Чукарин, С. Ю. Быков. – М.: РУДН, 2011. – 123 с.
10. Фирсова Н. В. Инструментальные средства моделирования бизнес-процессов и оценка их применения для целей реинжиниринга / Н. В. Фирсова // Вестн. Санкт-Петерб. гос. ун-та. – 2005. – Вып. 4. – Сер. 8. – С. 100–119.

Половенко Л.П., Гнатюк К.А.

Винницкий торгово-экономический институт

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация

Проведен анализ существующих методов оценки информационных технологий. Раскрыты методические подходы к оценке эффективности проекта внедрения информационных технологий на предприятиях. Определены основные этапы оценки эффективности применения ИТ в процессах управления деятельностью предприятия.

Ключевые слова: эффективность, методы оценки, инвестиции, информационная технология, критерии оптимальности, экономическая эффективность, совокупная стоимость владения ИТ, функциональная эффективность внедрения ИТ.

Polovenko L.P., Hnatiuk K.A.

Vinnitsa Trade and Economic Institute

EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF INFORMATION TECHNOLOGIES

Summary

The analysis of existing methods for assessing information technology. Reveals methodological approaches to evaluating the effectiveness of project implementation of IT. The basic stages of evaluation of application of IT efficiency are certain in the processes of management by activity of the enterprise.

Keywords: effectiveness, evaluation, investment, information technology, criteria of optimality, economic efficiency, combined ownership IT cost, functional efficiency of introduction of IT.

УДК 331.101.6

АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Проскурович О.В., Хом'як І.В.

Хмельницький національний університет

Досліджено теоретичні питання поняття продуктивності праці. Проведено аналіз динаміки продуктивності праці за даними ПАТ «Укрелектроапарат». Розраховано вплив трудових факторів на зміну рівня середньої продуктивності праці одного працівника за методом абсолютних різниць. Проаналізовано динаміку трудомісткості, причини зміни її величини та вплив на продуктивність праці. А також наведено основні шляхи підвищення продуктивності праці.

Ключові слова: продуктивність праці, трудомісткість, виробіток, персонал, метод абсолютних різниць.

Постановка проблеми. В ринкових умовах проблема підвищення продуктивності праці, як джерела реального економічного прогресу, стає досить важливою для подальшого розвитку економіки. Як показує світовий досвід, економічними лідерами стають не ті країни, які мають значні ресурси, а ті, які досягли високої продуктивності праці. Не випадково в економічно розвинених країнах функціонують спеціальні установи, які займаються дослідженням і розробкою технологій управління продуктивністю праці.

Продуктивності праці приділяється значна увага і на рівні суб'єктів господарювання всіх сфер діяль-

ності як одному з найважливіших показників ефективності, який характеризує рівень раціонального використання трудових ресурсів і використовується для внутрішнього аналізу і планування ефективної господарської діяльності підприємства. Тому, оцінка, аналіз та діагностування продуктивності праці була, є і буде у списку актуальних питань як серед відомих науковців, так і серед молодих вчених.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові розробки щодо дослідження показника продуктивності праці, обґрунтування методики вимірювання її рівня й динаміки, застосування різ-

номанітних методів для визначення ступеня впливу факторів на продуктивність праці широко висвітлені у науковій літературі. Серед значних наукових здобутків виділяють праці В. Беседіна, Д. Богині, О. Грішної, В. Данюка, Г. Заїновської, Л. Лісогор, К. Маркса, М. Мескона, А. Пасеки, П. Самуельсона, М. Семикіної, С. Струмліна, Ф. Тейлора, А. Файоля, Т. Хачатурова та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на вагомий внесок науковців у дослідженні продуктивності праці, слід відмітити, що залишаються недостатньо опрацьованими питання впливу факторів (зокрема питомої ваги робітників у складі працівників основної діяльності (ПОД) та середнього виробітку одного робітника) на продуктивність праці промислового підприємства за допомогою методу абсолютних різниць.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розгляд одного із методів вимірювання рівня і динаміки продуктивності праці та чинників, що впливають на ці показники.

Виклад основного матеріалу. В процесі дослідження трудових процесів необхідно розрізняти поняття «продуктивність» і «продуктивність праці». Під продуктивністю розуміють ефективність використання ресурсів (праці, капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації) під час виробництва різних товарів, виконання робіт і надання послуг. Вона відбиває взаємозв'язок між кількістю і якістю вироблених товарів та ресурсами, які були витрачені на їх виробництво. Продуктивність праці ж досліджує ефективність затрат конкретної праці, яка визначається кількістю продукції, виробленої за одиницю робочого часу, або кількістю часу, витраченого на одиницю продукції.

Продуктивність праці є інтегрованим, багатофакторним показником, в якому поєднані кваліфі-

кація і інтереси персоналу, рівень техніки і технології, якість управління, якість продукції, маркетинг, соціальне і економічне середовище тощо. Найкраще сполучення чинників продуктивності і визначає краще використання ресурсів, вищу продуктивність праці [4, с. 67].

З'ясовуючи економічний зміст продуктивності праці, треба мати на увазі, що праця, яка витрачається на виробництво продукції складається з:

- живої праці, яка витрачається в певний момент безпосередньо в процесі виробництва продукції;
- минулої праці, уречевленої у раніше створеній продукції, яка використовується тією чи іншою мірою для виробництва нової продукції (сировина, матеріали, енергія – повністю; машини, споруди, тощо – частково).

Рівень продуктивності праці можна характеризувати рядом показників:

- виробіток продукції за одиницю часу;
- трудомісткість виробленої продукції;
- вартість виробленої продукції на одну особу.

Як економічна категорія продуктивність праці характеризує ефективність використання робочої сили і в загальному випадку відображає кількість споживчої вартості, створеної за одиницю часу (виробіток) або витрати робочого часу на виробництво одиниці споживчої вартості (трудомісткість). На практиці продуктивність праці, зазвичай, визначається як виробництво продукції в розрахунку на одного працівника основної діяльності [5, с. 124].

Проведемо аналіз динаміки продуктивності праці ПАТ «Укрелектроапарат» у таблиці 1.

За даними таблиці 1, середня продуктивність одного працівника збільшилась у звітному періоді проти планової на 1,05 грн (або на 0,4%), а одного робітника зменшилась на 6,52 грн (1,41%). Але при цьому підприємство запланувало збільшити

Таблиця 1

Дані для аналізу продуктивності праці

№	Показник	Умовні позначення	2012 р.	2013 р.		Відхилення від плану (±)	
				за планом	фактично	абсол.	%
1	Товарна продукція, тис. грн	ТП	256783	254009,6	254012	2,4	100,00
2	Чисельність працівників, осіб	ЧП	1073	980	978	-2,00	99,80
3	з них робітників	ЧР	577	550	559	9,00	101,64
3а	Питома вага робітників у загальній чисельності працівників, %	ПВ _р	53,77	56,12	57,16	1,04	101,84
4а	Кількість відпрацьованих робітниками: людино-днів, тис.	ЛД _р	129248	121550	94303,3	-27246,7	77,58
4б	людино-годин, тис.	ЛГ _р	925415,68	972400	716705,1	-255694,9	73,70
5	Кількість днів, відпрацьованих одним робітником: (ряд. 4а:ряд.3)	Д	224	221	168,7	-52	76,33
6	Середня тривалість робочого дня [(ряд.4б:ряд.4а*1000)], год.	Т _с	7,16	8	7,6	-0,40	95,00
7	Середня кількість годин, відпрацьованих одним робітником (ряд.4б:ряд.3)*1000]	Г _с	1603,84	1768	1282,12	-485,88	72,52
8	Середня продуктивність праці одного працівника (ряд.1:ряд.2), грн	РВ _п	239,31	258,68	259,73	1,05	100,40
9	Середня продуктивність праці одного робітника (ряд.1:ряд.3), грн	РВ _р	445,03	460,92	454,40	-6,52	98,59
10	Середньоденна продуктивність праці одного робітника (ряд.1:ряд.4а), грн	ДВ _р	1,99	2,09	2,69	0,61	129,15
11	Середньогодинна продуктивність праці одного робітника (ряд.1:ряд. 4б), грн	ГВ _р	0,28	0,26	0,35	0,09	135,95
12	Витрати людино-годин на виробництво 1 тис. грн продукції	ТМ	3,604	3,836	2,822	-1,01	73,56

Джерело: розроблено авторами

порівняно з минулим роком продуктивності праці в розрахунку на одного працівника на 19,37 грн (8,09%) і на 15,89 грн (3,57%) в розрахунку на одного робітника. Це говорить про те, що підприємство у звітному році здійснює всі заходи для зростання продуктивності праці, що їх було заплановано.

Аналіз також показує, що продуктивність праці зростала або спадала за всіма показниками проти планових, але не однаковою мірою.

Різниця в рівнях виконання плану щодо середньої продуктивності праці одного працівника і одного робітника в 5,47 грн (1,05-6,52) пояснюється зниженням загальної чисельності працівників основної діяльності на 2 особи або 0,2%. Різниця в рівні виконання плану щодо середньої продуктивності праці у звітному періоді та середньогодинної продуктивності праці одного робітника в 259,38 грн (259,73-0,35) виникла у зв'язку з наявністю цілоденних втрат робочого часу, які становили 52 дні, або 23,67% на кожного робітника. Різниця в рівні виконання плану одним робітником щодо середньогодинної і середньоденної продуктивності праці в 0,52 грн (0,61-0,09) пов'язана з наявністю внутрішньозмінних втрат робочого часу, які становили 0,4 години за кожну зміну на одного робітника.

Наступним етапом аналізу є розрахунок впливу факторів (питомої ваги робітників у складі ПОД та середнього виробітку одного робітника) на зміну рівня середньої продуктивності праці одного працівника (ПОД) за методом абсолютних різниць [1, с. 73]. За рахунок зміни питомої ваги робітників у складі ПОД на 1,04% продуктивність праці одного працівника зросла на 4,79 грн ($1,04 \cdot 460,92/100$). За рахунок скорочення середнього виробітку одного робітника на 6,52 грн продуктивність праці одного працівника зменшилась на - 3,74 грн ($(-6,52) \cdot 57,16/100$). В загальному продуктивність праці одного працівника під впливом цих факторів збільшилась на 1,05 грн порівняно з планом.

На зміну середнього виробітку одного робітника впливає зміна кількості відпрацьованих днів у звітному періоді, середньої тривалості робочого дня і середньогодинного виробітку. Зменшення кількості відпрацьованих одним робітником днів на 52 дні призвело до зменшення середнього виробітку одного робітника на - 104,37 грн ($(-52) \cdot 8 \cdot 0,26$). Скорочення тривалості робочого дня на 0,4 год. призвело до зменшення середнього виробітку одного робітника на - 17,54 грн ($(-0,4) \cdot 168,7 \cdot 0,26$). Збільшення середньогодинного виробітку одного робітника на 0,09 грн дозволило збільшити середній виробіток одного робітника на 115,39 грн ($0,09 \cdot 168,7 \cdot 7,6$). В цілому

порівняно з планом середній виробіток одного робітника під вплив зазначених факторів зменшився на - 6,52 грн.

Отже, середній виробіток одного працівника більший за плановий на 1,05 грн. Середній виробіток одного робітника збільшився за рахунок зростання середньогодинного виробітку одного робітника на 115,39 грн. Негативно вплинули понадпланові цілоденні та внутрішньозмінні втрати робочого часу. У результаті середньогодинний виробіток одного робітника зменшився відповідно на 104,37 грн і 17,54 грн. Резервами зростання середнього виробітку одного робітника є подолання двох названих негативних факторів, що становлять у загальній сумі 121,91 грн, або 26,45% планового виробітку.

Підсумковим етапом аналізу ефективності використання персоналу на підприємстві є факторний аналіз впливу зазначених показників на обсяг товарної продукції у звітному періоді за методом абсолютних різниць. Збільшення кількості робітників на 9 осіб дозволило додатково отримати товарної продукції на суму 4,17 тис. грн ($9 \cdot 221 \cdot 8 \cdot 0,26/1000$). Зменшення кількості відпрацьованих одним робітником днів на 52 дні призвело до недоотримання товарної продукції на - 57,46 тис. грн ($(-52) \cdot 559 \cdot 8 \cdot 0,26/1000$). Скорочення тривалості робочого дня на 0,4 години не дозволило отримати - 8,81 тис. грн. товарної продукції ($(-0,4) \cdot 559 \cdot 168,7 \cdot 0,26/1000$). Зростання середньогодинного виробітку одного робітника на 0,9 грн призвело до збільшення товарної продукції на 64,50 тис. грн ($0,09 \cdot 559 \cdot 168,7 \cdot 7,6/1000$). Отже, обсяг товарної продукції у звітному періоді порівняно з планом зріс на 2,40 тис. грн. На випуск товарної продукції негативно вплинули другий і третій фактори, а за рахунок збільшення середньогодинного виробітку одного робітника обсяг товарної продукції мав би збільшитися на 64,50 тис. грн. та за рахунок збільшення кількості робітників - на 4,17 тис. грн. Але вплив зміни внутрішньозмінних і цілоденних втрат робочого часу зменшив цей показник до 2,4 тис. грн (68,67 - 66,27).

На продуктивність праці, оціненої за виробітком, суттєво впливає трудомісткість продукції. Між цими показниками є певні взаємозв'язки [2, с. 129].

Для аналізу динаміки трудомісткості, причин зміни її величини і впливу на продуктивність праці побудуємо таблицю 2.

Наведені в таблиці дані показують, що питома трудомісткість знизилась проти минулого періоду на 21,71% за плану 26,44%. За рахунок цього фактора було в основному забезпечене зростання годин-

Таблиця 2

Аналіз трудомісткості продукції

№	Показник	2012 р.	2013 р.		Зміна показника, %		
			за планом	фактично	план до минулого періоду	фактично до минулого періоду	фактично до плану
1	Обсяг товарної продукції, тис. грн	256783	253506	254012	98,72	98,92	100,20
2	Відпрацьовано всіма робітниками люд.-год., тис.	925415,68	972400	716705,08	105,08	77,45	73,70
3	Питома трудомісткість на 1000 грн, люд.-год. [(ряд.2:ряд.1)1000]	360,39	383,58	282,15	106,44	78,29	73,56
4	Середньогодинний виробіток кожного робітника, грн (ряд.1:ряд.2)	0,28	0,26	0,35	93,95	127,73	135,95
5	Середньорічний виробіток одного робітника, грн	445,03	460,92	454,40	103,57	102,11	98,59

Джерело: розроблено авторами

ної продуктивності праці, яка залежить від рівня трудових затрат і виконання норм.

За рахунок зниження трудомісткості планувалося підвищити годинну продуктивність праці на 35,95%. Фактично вона зросла на 27,73%.

Отже, на промисловому підприємстві зростання рівня продуктивності праці забезпечується головним чином підвищенням озброєності праці (фондо- і енергоозброєність, електрооснащеність, технічна озброєність), а також вдосконаленням організації виробництва і праці.

Враховуючи значення продуктивності праці для економічного зростання, кожне суспільство намагається постійно підвищувати продуктивність праці. Основними шляхами підвищення продуктивності праці є [3, с. 284]:

- розвиток і впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу;
- піднесення загальноосвітнього, культурно-технічного та професійного рівня працівників;
- раціональне використання природних, матеріальних, трудових ресурсів;
- поліпшення організації та управління виробництвом;
- впровадження ефективних матеріальних і моральних стимулів до праці.

Отже, підвищення рівня продуктивності:

- є єдиним джерелом збільшення обсягів виробництва продукції;
- призводить до скорочення затрат живої праці на виробництво продукції, а відтак – економії робочого часу;
- створює передумови для скорочення тривалості робочого дня, робочого тижня і загальної кількості робочих днів у році;
- обумовлює скорочення витрат на оплату праці в розрахунку на одиницю продукції;
- сприяє підвищенню ефективності використання затрат;

- сприяє зниженню витрат на оплату праці й витрат на виробництво загалом, що забезпечує підвищення рівня рентабельності праці.

Висновки і пропозиції. Під ефективністю праці слід розуміти досягнення працівниками найкращих результатів з найменшими витратами. Зростання продуктивності праці виступає основним завданням будь-якого підприємства, яке необхідно вирішити для збільшення ефективності виробництва. До того ж продуктивність забезпечує конкурентоспроможність економіки не лише одного підприємства, а й регіону, галузей та країни в цілому.

Продуктивність праці є одним із найважливіших показників, що характеризує ефективність суспільного виробництва. Продуктивність праці характеризує ефективність та результативність, що визначається співвідношенням обсягу продукції, робіт чи послуг, з одного боку, та кількості праці, витраченої на виробництво цього обсягу, з іншого боку.

В ринкових умовах важливу роль для зростання продуктивності праці має максимальне використання діючих потужностей. Підвищення продуктивності праці можна досягти за рахунок скорочення витрат праці на виробництво продукції шляхом інтенсифікації, впровадження комплексної механізації та автоматизації виробництва, використання більш досконалої техніки і технології виробництва, скорочення витрат робочого часу поліпшенням організації виробництва, матеріально-технічного постачання та інших факторів відповідно до плану організаційно-технічних та інноваційних заходів. Для підвищення продуктивності праці необхідно застосовувати засоби мотивації працівників та покращувати умови праці. Також підвищує продуктивність праці освіта, оскільки дає корисні знання, дисципліну та працездатність, а люди з такими якостями дуже продуктивні.

Список літератури:

1. Загородній А. Г. Теорія економічного аналізу: навч. посібник / А. Г. Загородній, Г. І. Кіндрацька, З. О. Коваль, О. І. Тивончук. – Л.: Нац. ун-т «Львів. політехніка», 2012. – 327 с.
2. Козак І. І. Економічний аналіз: навч. посіб. / І. І. Козак. – Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 217 с.
3. Кукурудза І. І. Політична економія: матеріали до лекцій та семінарів / І. І. Кукурудза; Черкаський національний ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Вид. 2-ге, доп. – Черкаси: Вид. відділ ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2007. – 368 с.
4. Морщенок Т. С. Продуктивність праці: економічна сутність та фактори її підвищення на підприємстві / Т. С. Морщенок, І. Л. Луц // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 2. – С. 63-71.
5. Олійник Т. І. Продуктивність праці та структурні зміни в сільському господарстві / Т. І. Олійник, І. О. Олійник // Економіка АПК. – 2008. – № 4. – С. 122-127.

Проскурович О.В., Хомяк И.В.

Хмельницький національний університет

АНАЛИЗ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТИ ТРУДА ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

Исследованы теоретические вопросы понятия производительности труда. Проведен анализ динамики производительности труда на ПАО «Укрэлектрораппарат». Рассчитано влияние некоторых факторов на изменение уровня средней производительности труда одного работника методом абсолютных разниц. Проанализирована динамика трудоемкости, причины изменения ее величины и влияние на производительность труда. А также приведены основные пути повышения производительности труда.

Ключевые слова: производительность труда, трудоемкость, выработка, персонал, метод абсолютной разницы.

Proskurovych O.V., Khomyak I.V.
Khmelnitskyi National University

ANALYSIS OF THE LABOR PRODUCTIVITY INDUSTRIAL ENTERPRISE

Summary

Theoretical explanation of conception «labor productivity» was analyzed. Analysis of changes in labor productivity of PJSC «Ukrelectroapparat» was done. Influence of some factors on variations in average productivity per employee by using absolute differences was calculated. Dynamics of complexity, reasons for changing its size and impact on productivity was analyzed. Main ways of increasing productivity are presented.

Keywords: labor productivity, labor input, output, staff, method of absolute differences.

УДК 374.71

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ З ОБЛІКУ НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Ревенок В.І., Мамчур О.С.

Вінницький торговельно-економічний інститут

У статті розглянуто питання автоматизації ведення кадрового обліку та обліку заробітної плати на сучасному підприємстві, висвітлено проблеми автоматизації обліку праці, охарактеризовано спеціалізовані програмні продукти. Також виявлено особливості теоретичних та практичних аспектів застосування комп'ютерних інформаційних систем в організації бухгалтерського обліку виплат працівникам.

Ключові слова: персонал, заробітна плата, кадровий облік, проблеми ведення обліку праці, програмні продукти.

Постановка проблеми. Становлення ринкових відносин в Україні сприяло створенню значної кількості малих і середніх підприємств, реструктуризації великих у результаті роздержавлення, що розширило сферу ведення бухгалтерського обліку та застосування засобів його автоматизації. Ведення обліку праці, нарахування та виплати заробітної плати є важливим елементом системи обліку та управління підприємством, оскільки, з одного боку, допомагає визначити суму витрат підприємства на оплату праці і відповідно визначити фактичну собівартість виготовленої продукції, виконаних робіт та наданих послуг, з іншого боку, дозволяє максимально ефективно використовувати наявні трудові ресурси підприємства.

Важливого значення в підвищенні ефективності використання трудових ресурсів, управління ними набуває правильна організація обліку праці та заробітної плати, який повинен забезпечувати надходження реальної та достовірної інформації про трудомісткість виробленої продукції та нарахування заробітної плати. Саме це визначає склад головних завдань цієї ділянки обліку: забезпечення достовірного визначення затрат праці на виготовлення продукції; своєчасне та правильне визначення розміру оплати праці; контроль за використанням фонду основної та додаткової заробітної плати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі розмови вимагають проблеми автоматизації виплат працівникам, що стоять перед великими виробничими підприємствами. Їх немало, вони неодноразово розглядалися у працях вітчизняних та закордонних науковців. Проблемам створення автоматизованих інформаційних систем обліку в останні роки приділяється багато уваги у вітчизняних науково-практичних та навчальних публікаціях. Так, праці А. Берези, Ф. Бутинця, О. Дубій, В. Ситника, Л. Терещенко, Гужва В.М., Маклаков С.В., Рогач І.Ф., Сендзюк М.А., Антонюк В.А. та ін. присвя-

чені концептуальним теоретичним питанням створення і функціонування комп'ютерних інформаційних систем обліку суб'єктів господарювання.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну важливість автоматизації обліку праці та її оплати для облікової системи підприємства, автоматизація обліку праці та її оплати є найскладнішою ділянкою автоматизації обліку підприємства, що обумовлено такими проблемами:

- складність розрахунку та різноманітність структур заробітної плати працівників різних підприємств;
- постійна зміна нормативних документів, що визначають порядок нарахування заробітної плати, здійснення нарахувань та утримань з неї;
- неоднозначність трактування чинного законодавства;
- різноманітність алгоритмів здійснення допоміжних розрахунків за різними видами та умовами виплат;
- різний порядок утримання податку на доходи фізичних осіб та внесків до фондів соціального страхування і пенсійного фонду з різних видів виплат;
- наявні розбіжності періоду нарахування та виплати заробітної плати в залежності від особливостей роботи підприємств [5, с. 261].

Мета статті є виявлення особливостей теоретичних та практичних аспектів застосування інформаційних комп'ютерних систем в організації бухгалтерського обліку виплат заробітної плати працівникам.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні існують багато програм для обліку заробітної плати на підприємстві. На теперішній час в Україні функціонують близько 200 фірм – розробників спеціального програмного забезпечення АІС обліку, а на ринку представлено значну кількість їхньої продукції.